

70 - let Pihalnega orkestra Škofja Loka

Tako kot številne godbe pri nas na Slovenskem in kot v svetu, je tudi loški Pihalni orkester izšel iz pobud gasilskega društva. Je že tako, da je prenekatera glasbena umetnost najprej namenjena določeni (praktični) rabi, pa naj si gre v tem primeru za posvetno ali cerkveno glasbo, še preden se razraste v svojo nadaljnjo, umetniško funkcijo. Pred (do)končno pobudo za ustanovitev godbe v Škofji Loki je tam že deloval (zasebni) komorni orkester, ki ga je vodil in zanj poučeval mlade fante določenih instrumentov učitelj in fotograf Sadar. Dotlej pa so v Škofjo Loko vabili za večje prireditve godbe iz Domžal, Ljubljane ali celo vojaško godbo iz Celovca.

Gasilsko društvo so v Škofji Loki leta 1876 ustanovili člani sokolskega društva, prvi začetki delovanja godbe pa segajo v jesen leta 1909. Kot se teh začetkov spominja eden njenih prvih članov, tesarski mojster Lovro Oblak-Poličar, jih je *“... do božiča 1909 najprej učil učitelj Sadar, nato pa se je odbor za organizacijo godbe pri gasilskem društvu dogovoril z glasbenikom Zoranom Pianetzkim st., da je začel učiti mlade in nadarjene fante na inštrumente, ki so v sestavi godbe. Prve inštrumente so leta 1910 kupili z denarjem prvega mecena loške godbe, posestnika Franca Dolenca iz Stare Loke, pri tržiški godbi. Ta jih je godbi najprej dal samo v uporabo, kasneje pa jih je društvu tudi prodal. Duša godbe in član prvega društvenega odbora je bil v teh prvih začetkih Rafael Thaler. Redno jih je hodil poslušat na godbene vaje in je potem leta 1910 tudi založil (prvi) denar za te inštrumente ...”* Že iz leta 1911 obstaja fotografija prvih 20 godbenikov in dirigenta loške godbe Z. Pianetzkega st., z nje pa je razviden tudi prvi (komorni) sestav: po nekaj pihal, trobil in tolkal. Po tem prvem, še “neuradnem” začetku delovanja loške godbe, na katerega se današnji Pihalni orkester Škofja Loka še ne sklicuje (saj je “uradno” 70-letnico delovanja praznoval “še” v aprilu 1996!), pa so ta prvi sestav po Z. Pianetzkem st. (1909 – 11) vodili še Jožef Trmota (iz Ljubljane 1911 – 12), Joseph Eliška (javil se je na oglas v češkem časopisu in bil očitno Čeh; 1912 – 13) in Anton Poeschl (1913). Takrat, leta 1913, je godba začasno prenehala delovati. Vzroki so bili politične pa tudi idejne narave. Želje nekaterih članov te prve loške

gasilske godbe, da bi ustanovili meščansko godbo, je preprečila prva svetovna vojna (1914 – 18). Zato pa so člani loške godbe med vojno posodili instrumente vojaški godbi, ki je bila nameščena v Škofji Loki. Leta 1923 pa so večji del inštrumentov posodili godbenemu društvu v Žabnici. Potem je deloval v Škofji Loki še salonski orkester (godala, pihala, trobila, tolkala) v manjši zasedbi, ki ga je vodil takrat, še študent, Pavle Blaznik. Tudi ta sestav je bil pomemben za nadaljnji glasbeni razvoj v Škofji Loki, še predno so znova v okviru gasilskega društva leta 1925 spet ustanovili godbo.

Naslovna stran brošure ob 70-letnici Pihalnega orkestra Škofja Loka.

Kot samostojni glasbeni odsek GD jo je spet ustanovil gasilski odbor, vodstvo pa je sedaj prevzel kapelnik Zoran Pianetzky ml. (1925 – 27). Za njim je godbo prevzel Jože Matek, po poklicu organist, ki je leta 1924 po ljubljanski Orglarski šoli prišel v Škofjo Loko. Vaje so bile na začetku še vedno v salonu pri Balantu (kjer je danes loška pošta), kot pred vojno, na samem začetku delovanja, kasneje pa v gasilskem domu na Spodnjem trgu. V tem času je godba štela že 18 – 25 glasbenikov, odbor, ki jo je vodil, in okrog 50 podpornih članov. Glavni organizatorji, pobudniki in podporniki v tem času (ponovne) ustanovitve pa so bili pomembni Ločani: Josip Kašman, Josip Deisinger, Josip Guzelj, Anton Ogrin, Rado Thaler, Matevž Zihlerl, Jernej Tavčar, Franc Ravnihar, ... Leta 1927 je

pristopil k godbi Janez Sever st., tedaj 16-letnik, in se začel učiti trobento pri Viktorju Guzelju, teorijo pa ga je učil Lovro Oblak, dolgoletni klarinetist v godbi. Po drugi vojni je postal prava legenda loške godbe. Po fotografiji iz leta 1929 je imela godba tedaj 18 članov (pihala, trobila, tolkala). Nastopali pa so tako za posvetne kot cerkvene namene (veselice, promenadni koncerti na Mestnem trgu, velikonočne in druge procesije) Na repertoarju so imeli 15 uvertur (priredbe iz Verdijevih in drugih oper ter operet: Ptičar, Tannhäuser, Pesnik in kmet,...), potpurije iz slovenske narodne glasbe v priredbi slovensko naturaliziranega Čeha Antona Jak/h/la, 15 – 20 čeških valčkov, prav toliko polk in koračnic. Leta 1932 se je loška godba organizirala v samostojno društvo LUBNIK in v dveh letih s svojim zaslužkom poplačala inštrumente, ki jih je gasilsko društvo leta 1931 kupilo na kredit. Šlo je za inštrumentarij italijanske znamke Bardelli iz Trsta: 4 klarineti, 3 krilnice, 3 Es-trobente, 3 tenorji, 2 basa, mali in veliki boben in činele. Leta 1935 so prvič nabavili tudi enotne uniforme, dotlej pa si je moral vsak glasbenik uniformo kupovati sam. Tega leta (1935) je godba že štel 21 glasbenikov (prim. fotografijo iz tega leta). Še vedno jo je vodil Jože Matek. Hkrati pa je v Škofji Loki v letih 1935 – 41 delovala tudi vojaška godba. Z njo je loška godba nekajkrat nastopila tudi skupaj na promenadnih koncertih. V tej vojaški godbi pa so igrali nekateri poklicni glasbeniki, ki so tudi še po vojni, po letu 1945, imeli pomemben vpliv za razvoj škofjeloškega godbenega in siceršnjega glasbenega življenja: Oskar Škulj, Franc Kvaternik in Hugo Weber. V letu 1941 je tedanji kapelnik Jože Matek na ukaz okupacijskih oblasti obe godbi združil, sestav je potem štel 28 članov. Igrali so večinoma nemške koračnice, operne potpurije in valčke ter okupacijskemu režimu vske skladbe. Igrali so v Škofji Loki, Kranju in celo v Celovcu. Oblasti so jim za to "vdanost" priskrbele tudi uniforme in nekaj inštrumentov. Med vojno je dve leti to godbo vodil tudi poklicni glasbenik Edvard Lipovšek. Konec leta 1942 pa so na ukaz nemške mestne oblasti, ki je pobrala godbenikom instrumente in uniforme, godbo ukinili.

Po drugi svetovni vojni je na pobudo Draga Vraničarja godbo najprej prevzel Lojze Štajer. Zbral je starejše godbenike in hkrati prevzel in organiziral učenje mladih fantov. Med slednjimi je bil tudi Stane Oblak, ki ga je prvih tonov na klarinetu naučil še njegov oče, Lovro Oblak, "legenda" predvojne loške godbe. Nato pa ga je klarinet poučeval Oskar Škulj. Na začetku je imela godba le 17 članov. Hkrati pa je v tem času v Škofji Loki deloval še komorni orkester pod vodstvom Miška Gala. Ta si je nekatere godbenike sposojal tudi pri godbi in tako je Stane Oblak prvič nastopil skupaj z očetom Lovrom Oblakom na polnočnici leta 1947, kjer je komorni orkester spremljal cerkveni pevski zbor. Štajer, ki je leta 1952 vodenje godbe prepustil Mišku Galu in ta je vodil godbo le dve leti. Leta 1952 je prišla v škofjeloško vojašnico mlada, poklicna vojaška godba, v kateri so bili tudi Rudi Bardorfer, Ivan Marinič, in Ivo Gulič. Leta 1954 je godbo v Škofji Loki prevzel Oskar Škulj. Pod njegovim vodstvom so prvič nastopili na takratni dan JLA (22. december) leta 1954, v novih, vojaško krojenih uniformah. Leta 1957 je godbo prevzel Ivo Gulič, poklicni glasbenik, ki je vse do dandanes z nekaterimi prekinitvami ostal na njenem čelu najdlje. Godba je bila z njegovim prihodom prvič organizirana v okviru prosvetnega društva

Svoboda v Škofji Loki. Ob rednem delu s starejšimi godbeniki je Gulić hkrati v mladi škofjeloški glasbeni šoli (ustanovljena 1947) pričel poučevati tudi vsa trobila: od trobente do tube (učil je trobento, tenor, bariton in pozavno). Oskar Škulj, takratni ravnatelj loške GŠ je še naprej učil klarinet in saksofon, Hugo Weber pa flavto. Že po dveh letih tega pedagoškega, metodično-didaktičnega delovanja Iva Gulića so k godbi leta 1959 pristopili njegovi prvi "učenci", med njimi tudi oba sinova tedanjega prvega trobentarja – "prve godbene violine" – krilnice Janeza Severja st., Janez Sever ml. (trobenta) in Franc Sever (pozavna in bariton). Z ustanovitvijo oddelkov loške GŠ po dolinah (Poljanska in Selška) pa je prišlo v godbo v Škofjo Loko tudi nekaj ondotnih mladih fantov. Malokdo pa ve, da se je del glasbenikov "kadroval" v godbo tudi iz ljubljanske GŠ (Šentvid). Kot zunanji znak prenove godbe se kažejo tudi nove uniforme (1960) in pa novi instrumenti, nabavljeni leta 1961: flavta, 6 klarinetov, 2 altovska, 2 tenorska in baritonski saksofon, 6 trobent, 2 (francoska) rogova, 2 tenorja, 2 baritona, 2 pozavnici, B- in F-bas, mali boben in činele. Povečalo se je število vaj (2-krat tedensko), nastopov (najmanj po en nastop mesečno), večalo se je število godbenikov, prihajali so zdaj že izključno šolani glasbeniki (z najmanj zaključeno nižjo glasbeno šolo, niso pa bili redki, ki so se medtem odločili za poklicno srednješolsko glasbeno izobraževanje in so še vedno vsaj občasno sodelovali z godbo). Zaradi velikega števila proslav, prireditev, bogatega kulturnega življenja Škofje Loke, povezav z drugimi (tudi s tujino), povečanega števila prireditev ob 1000-letnici Škofje Loke (1973), mednarodne motociklistične dirke, tradicionalnega izseljenskega piknika na loškem gradu, pokala Loka na Starem vrhu,... so bili možnosti, potrebe in izzivi vedno večji. Ustanovili so tudi Big-band, ki ga je v začetku 60-let vodil Ločan poklicni, akademsko izobraženi klarinetist in fagotist (v simfoničnem orkestru Slovenske filharmonije v Ljubljani) Anton Rupar. Tedanja GŠ pa je pod vodstvom ravnatelja Oskarja Škulja imela tudi manjši šolski simfonični orkester. Skupaj s pevci in gojenci tamkajšnje GŠ so izvedli celo nekaj kantat in operet. Orkester so dopolnjevali tudi glasbeniki zunaj šole, pa tudi gostujoči poklicni instrumentalisti. Nekaj teh prijemov je poznala ves čas delovanja tudi loška godba pod vodstvom Iva Gulića. Leta 1966 je godba praznovala 40-letnico svojega delovanja z odmevnim nastopom v dvorani Loškega odra v Škofji Loki. Občasno so se iz vrst godbe pojavili tudi fanfaristi, trobilni kvartet in kvintet. Ivo Gulić je na krmilu godbe ostal vse

*Ivo Gulić, kapelnik
škofjeloškega Pihalnega orkestra
(Foto: Tihomir Pinter)*

do leta 1971, ko se je preselil v Ljubljano in so se razmere za delovanje godbe spet poslabšale. Začasno je odšel. Godbo je vodil vsega 14 let (1957–71). Pihalni orkester je zapustil vadbene prostore v glasbeni sobi Loškega odra na Spodnjem trgu in se preselil v gasilski dom (medtem je vadil še v Domu ZZB NOV, v nekdanji gostilni pri Fojkarju, kjer bil takrat

prvi sedež škofjeloške GŠ, ...). Leta 1974 je vodenje Pihalnega orkestra Škofja Loka prevzel Franc Sever. Znova so se vanj vključili tudi godbeniki iz Selške doline. Vaje so se preselile iz gasilskega doma v Puštalski grad, kjer je dobila nove prostore tudi GŠ (1975). V letih 1976–85 je orkester vodil Janez Ravnihar, poklicni godbenik v orkestru Godbe milice v Ljubljani. Leta 1985 jo je za eno leto prevzel trobentar v istem orkestru Velimir Piskač. Leta 1986 je škofjeloški Pihalni orkester znova prevzel Ivo Gulić, ki ga vodi še danes. Za njimi je nekaj odmevnih gostovanj doma in v tujini, sodelovanj z različnimi solisti: pevci in instrumentalisti. Najbolj odmevna iz tega povojnega obdobja sta bili 50– in 70-letnica delovanja Pihalnega orkestra Škofja Loka s koncertoma. Prvi, ob 50-letnici je bil 23. decembra 1977 v avli OŠ "Ivana Groharja" (dirigent: Janez Ravnihar; nastopil je tudi trobilni kvintet; ob tej priložnosti je trobentar Janez Sever st. praznoval 50-letnico igranja!), drugi, ob 70-letnici pa je bil 26. aprila 1996 v dvorani Loškega odra (dirigent: Ivo Gulić). Ansambel je imel ves ta čas kot samostojno društvo tudi upravni odbor, predsednika, tajnika, Njegov zadnji in dolgoletni predsednik je Janez Sever ml. Poleg rednih finančnih sredstev občine, ZKO in drugih, pa se v zadnjem času vedno bolj večajo sponzorska sredstva, sredstva mecenov, ki vlagajo v kulturo (Kroj, LTH, Šešir, Alpetour, Jelovica, ... v zadnjem času pa tudi manjši podjetniki in večji obrtniki). Teh je seveda glede na zahteven in drag inštrumentarij še vedno premalo. Pa tudi večja angažiranost ansambla za turneje, gostovanja, vabila solistov, udeležbe na tekmovanjih, bi potrebovala veliko, več kot pa so sedaj (začasni) prostori za delovanje Pihalnega orkestra Škofja Loka v eni od dvoran nekdanje kasarne v Škofji Loki. Leta 1987 je Pihalni orkester Škofja Loka nazadnje dobil nove uniforme. Za njegovo 70-letnico (1996) jih kljub naročilu žal niso mogli izdelati. Potem so bile (leta 1990) izdelane kot dopolnilo nekaterim prejšnjim uniformam jakne (Kroj).

Na zadnjem nastopu, torej v letu 1996, šteje loški Pihalni orkester okrog 40 članov (natančno 41 godbenikov in godbenic; povprečna starost obojih je 31 let, povprečna starost moških je 32,3 leta, žensk pa 18,3 leta; prim. statistiko, ki jo je ob tej priložnosti izdelal član Pihalnega orkestra, Miha Kalan, Škofja Loka, Partizanska c. 43). Od orkestrskih instrumentov so dovolj dobro zastopani instrumenti iz sestava simfoničnih pihal, trobil in tolkal): flavte, klarineti; trobente, tenorji in baritoni; tolkala. Pridružili pa so se jim še nekateri elektronski instrumenti (basovska kitara, kitara ...). Še vedno pa je akutno pomanjkanje simfoničnih pihal, trobil in tolkal: oboe, fagoti, rogovi, pozavne, basi, uglašena tolkala ... Verjetno bo tudi GŠ morala še marsikaj postoriti, če bo hotela tudi sama v okviru kurikularnih prenov programa (učni načrt in predmetnik) izpolniti merila in si tudi sama vzgojiti (pre)potrebni inštrumentarij za morebitni simfonični orkester. Pot v tej smeri bi bila tudi ob izjemno dobrem sodelovanju dolga. Verjetno pa jo bo treba v takšni ali drugačni simbiozi ubrati, saj nas vsa ta več kot 70-letna zgodovina loške godbe – zdaj že Pihalnega orkestra – uči, da druge poti, kot je sodelovalnje pri tem ni.

Ansambel je ob letošnjem (1996) letnem koncertu, torej ob svoji 70-letnici delovanja izdal almanah (avtor: Janez sever ml., EGP Škofja Loka, april 1996) in na zvočno kaseto posnel celoten spored koncerta (posnetek koncerta J. & M. Krajnik, 15 skladb, cca. 67.21

minut glasbe skupaj z aplavzi). Obe izdaji še posebej osvetljujejo tako vso izkazano 70 let dolgo pot kot tudi dandanašnjo kvaliteto godbenega muziciranja v Škofji Loki. Seveda je bilo eno in drugo napravljeno ne čisto profesionalno, zato je v eni kot v drugi izdaji najti nekaj (tehničnih) napak in pomanjkljivosti, kar pa seveda vsem tem dodatnim prizadevanjem zvečine nepoklicnih avtorjev ne jemlje vrednosti.

V almanahu lahko prebiramo pozdravne besede loškega župana Igorja Drakslerja, predsednika ZKO Škofja Loka Valentina Bogataja in predsednika Pihalnega orkestra Škofja Loka Janeza Severja ml. Potem sledi obširna *Kronika godbe v Škofji Loki od 1925 do 1995*. Ta je bogata tako v besedilu kot v slikovnem gradivu. Na koncu so predstavljeni še vsi dosednji člani ter zadnja postavitev Pihalnega orkestra Škofja Loka.

Avdio kaseta (ki v tehničnem pogledu seveda ne ustreza več merilom sodobne tehnologije, ker gre v tem primeru tudi za slab zvočni posnetek), pa prinaša dela naših in tujih avtorjev, izvirnike in priredbe za godbo – pihalni orkester: **Ameriški marši** (K. Sorbon), **Kratek sprehod** (L. Leško), **Moja dežela** (B. Roguljič), **Verdi** (G. Verdi, prir. W. Tuschla), arija Laurette iz opere **Gianni Schicchi** (G. Puccini; solistka – sopranistka: Dragica Čarman, k. g.), **Polka** za bariton (W. Tuschla; solist: Franc Sever), **Dobro jutro** (J. Burnik; solista klarinetista: Mitja Sever in Andrej Rupnik), **Suita za klarinet** (B. Adamič; solist klarinetist: Mitja Sever), **Piccadilly** (M. Leeman), **O sole mio** (E. di Capua; solistka sopranistka: Dragica Čarman, k. g.), **Koncert F. Sinatre** (Studnitzky), **Domovini** (B. Ipavec, prir.; solistka sopranistka: Dragica Čarman, k. g.), **Dankeschön** (B. Kämpfert), **Mesečeva serenada** (G. Miller) in **S pesmijo našo** (V. in S. Avsenik).